

MOLNÁR OTTÓ

YVES DE DARUVAR (1921–2018) FRANCIA KATOLIKUSKÉNT A MAGYARSÁG SZOLGÁLATÁBAN

B„litzkrieg”. 1940 májusában a náci Németország lerohanja Franciaországot. Az ellenállás gondolata fel sem merül. A kész tényeket a franciák többsége tehetetlenül tudomásul veszi. Másképp volt ez francia állampolgárságát igazolni sem tudó és a megszállásig a németeket csodáló 19 éves Yves de Daruvar esetében. Habozás nélkül döntött. Londonba menekült és elsők között jelentkezett Charles de Gaulle tábornok felhívására az akkor még nem létező szabad francia hadseregbe (FFL). A FFL hivatalos adatok szerint legfeljebb 1063 önkéntesből állt, de más források alapján még ezren sem voltak. Végül is 98 tisztet, 133 altisztet és 716 közlegényt tartottak számon. Ismertetőjelük a lotaringiai kettős kereszt volt.

De ki is volt ez az idegen származású fiatalember, aki Franciaország és annak fegyveres felszabadítása mellett kötelezte el magát.

SZÁRMAZÁSA ÉS IFJÚSÁGA

Yves de Daruvar 1921-ben francia műveltségű családban magyar érzelmű töröknek született Konstantinápolyban. Iszlám vallásra tért apja egy elmagyarosodott horvát nemesi család Daruvar-Kacsokovich sarja. Édesanyja családfájában megtalálható Európa és Közel-Kelet minden sokszínűsége. Neki köszönhette katolikus neveltetését és iráni állampolgárságát. Gimnáziumi éveit Franciaországban töltötte, ahol „megbosszuljuk Trianont” kijelentésével tűnt fel. A kollégiumban magyar származása miatt osztálytársai „sale boche”-nak, azaz piszkos németnek csúfolták. Az igazságtalan trianoni béke gyermekkorától soha be nem gyógyuló sebként kísérté végig egész életét. Családja drámai megdöbbenéssel fogadta bejelentését, hogy hazaköltözik „igazi hazájába” Magyarországra, majd ősei hagyományainak megfelelően katonai pályára lép és megbosszulja Trianont. Az akkori párizsi magyar főkonzul, Binder-Kotbra bölcs tanácsa profétai jóvendülésnek bizonyult: „Egy magyarul nem beszélő franciának mi esélye lenne Magyarországon? Most élj az adott lehetőségekkel, később még jobb szolgálója lehetsz hazádnak.” Mint ifjú csak két ízben, rokonlátogatásra utazott Magyarországra.

Az érettségi megszerzése után sikeresen felvételizett a francia gyarmatok adminisztrálására létesített főiskolára (ENFOM) és elfogadták francia állampolgársági kérvényét is, de mindkettő függőben maradt. A megfelelő okmányok kiállítására már nem maradt idő, mert két nappal a győztesként bevonuló németek előtt biciklin elhagyta Párizst. Útközben megtapasztalta a helyi lakosság segítőkészségét a délnek menekülőkkel szemben. Bordeaux-ban értesült a fegyverszünetről, amely a francia kapitulációval volt egyenlő. „*Hát, akkor harcolok Marokkóban a betolakodók ellen*” – gondolta. Csakhogy a kikötőket lezárták, illetve a hajókat Franciaországban rekedt lengyel katonák kimenekítésére foglalták le. Ezen lengyelek egy része Magyarországon át jutott Nyugatra. Saint-Jean-de-Luz kikötőjében horgonyzott három katonákkal túlsúfolt lengyel hajó is, köztük a Batory. Kifutása előtt a felügyelő francia csendőrséget kijátszva az ifjú Daruvarnak sikerült a Batory fedélzetére felszöknie. A hajók a rájuk vadászó német tengeralattjárókat kikerülve jutottak el Angliába. Érkezésüket a lakosság nagy örömmel fogadta. Az ezt követő szigorú internáláson és leinformáláson túljutva jelentkezett Charles de Gaule tábornok felhívására.

KATONAÉVEI

Egy gyorstalpaló tisztii tanfolyamot követően (1940–1941) útja egyenest Afrika szívébe, Leclerc tábornok gyarmati hadseregébe vezetett. Utolsó londoni kimenőjét arra használta, hogy kevés pénzből egy használt Zeiss fényképezőgépet és filmeket vásároljon. Írásos jegyzetei és felvételei a franciák második világháborús szerepvállalásának fontos dokumentumaivá váltak.

Ahogy Afrikában haladtak északra, úgy fokozódtak a harcok. Előbb az olaszok, majd a németek ellen. A visszafoglalt területeken felszabadítókként fogadták őket. Mindent feljegyzett és lefényképezett. Többször megsebesült. Legsúlyosabban Tunéziában 1943. április 21-én, húsvét vasárnap. A tábori mise idején az órallásokat ellenőrizte, amikor egy lövedék eltalálta és szétroncsolta a bal arcát. Az ilyen sérülteket „Gueule cassée”-nak, szétroncsolt pofának hívták. Több műtétet követően repülővel a kairói brit kórházba szállították. Itt biztonságban kivárhatta volna a háború végét, de ő, aki első pillanattól elkötelezte magát és részt vett választott hazája felszabadításában, nem akart a végső győzelemről lemaradni. Súlyos sérülései ellenére visszahelyeztette magát a harctérre, de most már Franciaországba. Újra megsebesült. Ezt gyakori kórházi tartózkodások követték. A háború után arcán még 16 plasztikai műtétet hajtottak végre. Gyorsított eljárással, mint háborús hős, felvehette a francia állampolgárságot és befejezte a főiskolát.

A GYARMATOK VILÁGÁBAN

Franciaország melletti elkötelezettsége nem halványította el magyar származásához való ragaszkodását. Lelkesedett minden iránt, ami magyar. Kérését, hogy első kinevezése Madagaszkár szigetére szóljon, szintén az motiválta, hogy ott egy magyar származású, kalandos életű szökevény, gróf Benyovszky Móric néhány bennszülött törzs segítségével a 18. században császárnak kiáltotta ki magát.

Yves de Daruvar Madagaszkáron ismerkedett meg a gyarmati élet kiváltságaival, amelynek haszonélvezője is lett. Ugyanakkor hamar észrevette a függetlenségi törekvéseket, a Franciaországtól való elszakadás vágyát. Kifinomult lelkiismeretét és tisztí becület szavát nem egyszer felülírta egy-egy Párizsból érkezett utasítás.

A későbbiekben fekete Afrika legkülönbözőbb helyein felelőssége és feladatai egyre csak gyarapodtak. Hol építkezésekkel, hol békéltetéssel, hol dekolonizációs előkészületekkel kellett foglalkoznia. Utóbbi nem esett neheze, hisz a népek önrendelkezési jogának eszméjét mindig magáénak vallotta. Karrierjének csúcspontja és egyben bukása a Comore-szigetek helytartójaként (Haut Commissaire) érte. 1962–1963 között a szigetlakók függetlenségi törekvései mellett való kiállása miatt kegyvesztett lett.

VALLÁSOS ELKÖTELEZETTSÉGE

Yves de Daruvar katolikus hite, amely nem volt mentes a lelkes idealizálástól, egész életét meghatározta. Mint imádságos lélek, minden döntésével Isten akaratát kívánta teljesíteni. Madagaszkár szigetén hivatali rezidenciájáról a helyi bencés nővérek kolostorába költözött. Papi és szerzetesi hivatást is érzett. Ezért felfüggesztette hivatalnoki pályafutását és a Saint André les Bruges-i bencésekhez kérte felvételét. Bármennyire igyekezett az akkori szigorú kolostori élet követelményeinek megfelelni, azokat nehezen viselte. Helyzetét súlyosbította a női nem iránti erős vonzalma. Nem csoda, hogy a katonaeletet könnyebben viselte. Mint mondotta: „*ott a parancsnoknak strammul szalutáltam és arra gondoltam, vén seggfej, de a jó Istent becsapni nem lehet*”. Amikor szerzetesi előjárója közölte, hogy alkalmatlan a kolostori életre és csomagoljon, megkönnyebbült. Az egyházhoz való ragaszkodása és bencés oblatusi elkötelezettsége azonban továbbra is töretlen maradt.

SZAKÍTÁS DE GAULLE-LAL

Összesen három alkalommal fogadta őt de Gaule államfő, ebből egyszer négyszemközt. Egyik találkozásuk kellemetlenebb volt a másíknál. Ennek fő oka szerinte de Gaulle domináló, arrogáns alaptermészete volt, amely felsőbbrendűségéből adódott. Második találkozásuk alkalmával a Comore-szigetek függetlenségi státuszával kapcsolatban úgy érezte, manipulálták, hátba támadták és végül ejtették.

A gaulle-izmustól, mint pártpolitikai mozgalomtól Yves de Daruvar amúgy is idegenkedett. Nehezményezte annak szovjetbarát külpolitikáját. Ő inkább a keresztény centrista irányzatban találta meg helyét. Nem zárta ki azt sem, hogy de Gaulle vele szemben tanúsított visszautasító, gyanakvó viselkedését magyar származása válthatta ki. Ugyanis az algériai krízis idején a francia hadsereg egy része (OAS) államcsínyt akart végrehajtani. Ennek lényege de Gaulle köztársasági elnök elleni merénylet volt. Erre 1962. augusztus 22-én Párizstól délre Petit Clamart-ban került sor, azonban ezt de Gaulle és felesége túléltek. A sikertelen tíz fős akció végrehajtói között három magyar származású volt, két idegenlégiós és egy 56'-os.

A Comore-szigeteki eset után Yves de Daruvar úgy állították félre, hogy fölfelé buktatták. Új munkahelyén, a Francia Atomkutató Központban (CEA) nehezen tudott beilleszkedni.

ARCKÉPCSARNOK

MOLNÁR OTTÓ: YVES DE DARUVAR (1921–2018) FRANCIA KATOLIKUSKÉNT...

De Gaulle tábornokot 18 évvel később 1970. november 16-án már csak a ravatalán látta viszont a Colombey-les-deux-Eglises-i temetésén. A tábornok utolsó kívánsága az volt, hogy a templomban, az egyházi szertartáson családján kívül csak azok a bajtársak vegyenek részt, akik Franciaország felszabadításában kezdettől mellette álltak.

A MAGYARSÁG SZOLGÁLATÁBAN

Magyarország a két világháborúban a németek oldalán állt. Ennyit tudott a magyarokról a francia közvélemény. Ez a torz kép az 1956-os forradalom révén teljes mértékben megváltozott. A kis magyar Dávid szembeszállt a hatalmas szovjet Góliáttal. Yves de Daruvar azon fáradozott, hogy ezt a szimpátiát amennyire csak lehet kamatoztassa. Egyben élt a lehetőséggel, hogy a magyar politikai emigrációval is kapcsolatba kerüljön. Erre új munkahelye, a Francia Atomkutató Központ elegendő időt és lehetőséget nyújtott. Összeköttetései révén zárt ajtók nyíltak meg a magyar ügyek előtt, amelyek közül három kiemelkedő jelentőséggel bírt: Bercsényi, Trianon és Mindszenty.

BERCSÉNYI ÜNNEPSÉGEK

Daruvar érdeme, hogy 1970-ben a második francia ejtőernyős ezred, a „Bercsényi huszárok”, alapításának 250 éves jubileumán Lusancy-ban és Tarbes-ban Magyarországot nem a Magyar Népköztársaság egy kommunista delegációja képviselte, hanem az akkor még működő németországi Burg Kastl Magyar Gimnázium ének és néptánc csoportja. Ez az iskola a hidegháború idején a magyar emigráció utolsó gimnáziuma volt. 48 éves fennállása alatt az intézmény mintegy 4000 tanulója közül kb. 1300 szerzett az egész nyugati világban elfogadott érettségit. Az iskola mint „Europäisches Gymnasium” 2006-ig működött. A gimnázium diákjai a Bercsényi ünnepeket megelőzően, a francia fővárosban az 1968-as forradalmi állapotok ellenére, a Salle Pleyel-ben nagy sikert arattak fellépésükkel.

A későbbi francia miniszterelnök, Raymond Barre magyar származású felesége, az ejtőernyős huszárok ezredanyja volt. Az ő segítségével gróf Bercsényi László halálának 200 éves évfordulóján, 1978-ban újra a Burg Kastl-i Magyar Gimnázium diákjai léptek fel Tarbes-ban.

TRIANON KÖNYVE

Daruvarnak a magyarság szempontjából a legjelentősebb alkotása az 1971-ben kiadott „Le destin dramatique de la Hongrie” (Magyarország tragikus sorsa: Trianon, avagy a felnégyelt Magyarország) című könyve volt, amely a trianoni békeszerződés 50. évfordulójára jelent meg. Magam is jól emlékszem, amikor érettségiző osztályomban dr. Harangozó Ferenc, a Burg Kastl-i gimnázium igazgatója örömmel jelentette be, hogy Franciaországban Trianon igazságtalanságát végre egy francia, franciául, franciáknak mutatja be. Daruvar legnagyobb érdeme, hogy józanul, minden irredentizmustól mentesen, közérthetően ismerteti azt a tragédiát, amit minden magyar ismer. Mindszenty levélben áldásával mondott köszönetet a

könyvért. Az emigráció szorgalmazására angolra, németre, spanyolra, portugálra, valamint magyar nyelvre is lefordították és kiadták. Íróját pedig Argentínától Kanadáig előadásokra, konferenciákra hívták. A nyugati magyarságot jól ismerő Daruvar megítélése szerint, az 1945 utáni magyar emigráció politikai tevékenysége jóval hatásosabb lett volna, ha sorából sikerült volna kizárni azokat a hőbörgőket, akik zsidózásukkal semmit sem használtak, ellenben annál többet ártottak.

MINDSZENTY TERVEZETT LÁTOGATÁSA

Miután Mindszenty Rómából Bécsbe költözött, Yves de Daruvar már 1972-ben fölkereste a bíboros hercegprímást. Látogatásának célja, a tiszteletadáson kívül az volt, hogy meghívja Mindszentyt Franciaországba, amit a prímás 1974 márciusára el is fogadott. Elgondolása szerint antikommunista hősként, diadallal, mint a szabadság bajnokát fogják majd Párizsban köszönteni. Összekötéseit felhasználva tervét vezérkari pontossággal készítette el. Ehhez a szükséges állami és városi vezetőség engedélyét is megszerezte. A látogatás fénypontját egy hálaadó szentmise jelentette volna a Notre-Dame-székesegyházban. Azonban minden erőfeszítése hiábavaló volt, mert Marty bíboros, Párizs érseke egy ilyen indíttatású Mindszenty látogatást nem hagyott jóvá. Számára kizárólag pasztorális látogatás jöhetett volna számításba, még hozzá nem Párizsba, hanem Lourdes-ba. E döntésről az akkori francia magyar főlelkésztől, Ruzsik Vilmostól értesült. A meghíúsult vagy meghíúsított látogatás Daruvar lelkében maradandó sebet okozott. Katolikus vallásosságán azonban csorba nem esett, hű maradt bencés oblatusi elkötelezettségéhez és a párizsi Magyar Katolikus Missziót anyagilag továbbra is támogatta. Az elmaradt Mindszenty látogatás után a párizsi magyarok François Marty bíborost „Vörös Marci”-ként emlegették. Egy újabb, a francia realitásoknak is megfelelő látogatásra, Mindszenty 1975-ben bekövetkezett halála miatt, már nem kerülhetett sor.

A HAZA KEBELÉN – VÉGRE MAGYARORSZÁGON

1983 májusában levél érkezett Budapestről, egy addig még számára ismeretlen Antall Józseftől, amelyből kiderült, hogy apai ágról, a Kacsokovichokon keresztül rokonok, unokatestvérek. Egyik válaszlevelében Daruvar ezt írja: *„francia érdemeimet Magyarország szolgálatába kívánom állítani és noha magyarul nem beszélek, magyar szívemet megőriztem”*. Nem telt el tíz év, a vasfüggöny leomlott és 1992-ben Magyarország új, szabadon megválasztott miniszterelnöke, Antall József, most már hivatalosan mondott köszönetet Yves de Daruvárnak. A magyar kormányfő halála előtt egy évvel, nagy tisztelettel fogadta Yves de Daruvert. Egy hétig gyermekeivel Magyarország vendégei voltak. Látogatása alatt a Parlamentben Göncz Árpád államelnök a Magyar Érdemrend középkeresztje a csillaggal kitüntetésben részesítette.

UTOLSÓ ÉVEI

A rendszerváltás után szenvedélyes politikai megnyilvánulásai lecsendesedtek. Azt gondolta, hogy a berlini fal leomlásával, a kommunista világ bukásával, egy új európai testvériség jön létre. Elgondolásaiban egy közös, erős és szolidaritáson alapuló európai alkotmány víziója rajzolódott ki. Örömét már nem a pártpolitizálásban, hanem gyermekeiben, unokáiban lelte. A magyarországi fejleményeket azonban mindig kiemelt figyelemmel kísérte és boldog volt, ha a lourdes-i katonazarándoklaton magyar honvédekkel találkozott. Ha magyar zászlót látott, csak ennyit mondott: „*piros, fehér; zöld, ez a magyar föld*”. Korára való tekintettel, feladta párizsi lakását és a kitüntetett francia veteránok öregotthonába a Les Invalides katonakórházba költözött. Utolsó és egyben búcsúlátogatásom alkalmával 2008. április 28-án kihúzott ágya alól egy nagy katonai fémládát. Kinyitotta és azt mondta: „*ez most már mindenem – várom az utolsó behívót*”. Ezek után elővette emlékiratait és Krisztus nevében átnyújtotta nekem, az egykori kastlis diáknak dedikált életrajza másolatát.

VÉGSŐ BÚCSÚ

Yves de Daruvár 97 éves korában tért vissza az örök hazába. 2018. június 4-én a legnagyobb francia hősöknek kijáró tiszteletadással búcsúztatták a párizsi Szent Lajos katonai székesegyházban. A gyászmisén Cibián Miklós, egykori párizsi magyar lelkész koncelebrált. Az egyházi szertartást az állami követte az Invalidusok belső udvarán. A francia színek között két magyar zászló tette láthatóvá a szerény magyar jelenlétet. Az a tény, hogy a neki kijáró végtisztességen sem a magyar állam, sem a magyar egyház nem képviseltette magát, hüen tükrözte politikai megfontolásából fakadó gyanakvását a hivatalos intézményekkel szemben. Világi részről a magyarságot Daruvar nagyra becsült jó barátja, Sujánszky Jenő, 56-os szabadságharcos képviselte. Később a párizsi Magyar Katolikus Misszió egy körlevélben ismertette életét és érdemeit.

FELHASZNÁLT FORRÁS ÉS IRODALOM

Yves de Daruvar, Souvenirs et combats d'une vie - Paris, automne 2004 (Életrajzának nyomtatásban meg nem jelent kézirat.)
Didier CORBONNOIS, L'ODYSSÉE DE LA COLONNE LECLERC. Les Français Libres au combat sur le front autonome du Tchad, 1940-43 – Paris 2003
YVES de DARUVÁR, Lakitelek Alapítvány – Antológia Kiadó 1992
Személyes emlékeim

MEGJEGYZÉS

56-os menekült gyerekként a Nyugaton élő magyarok sorsát a mai napig osztom. Mariazelli papszentelésem után (1986–2009) előbb káplánként, majd mint plébános és főlelkész a párizsi Magyar Katolikus Misszióban éltem és dolgoztam. Mint magyar lelkész nemcsak ismertem, hanem részben együtt is munkálkodtam a franciaországi magyar emigrációval. Köztük néhány egymással rivalizáló jobboldali csoport a plébániai státusszal rendelkező Missziót saját hazájának tekintette. Yves de Daruvarral és az általam említett magyar személyekkel rendszeresen kapcsolatban voltam, észjárásukat ismertem és nemzeti ünnepeinket legtöbbször közösen szerveztük.